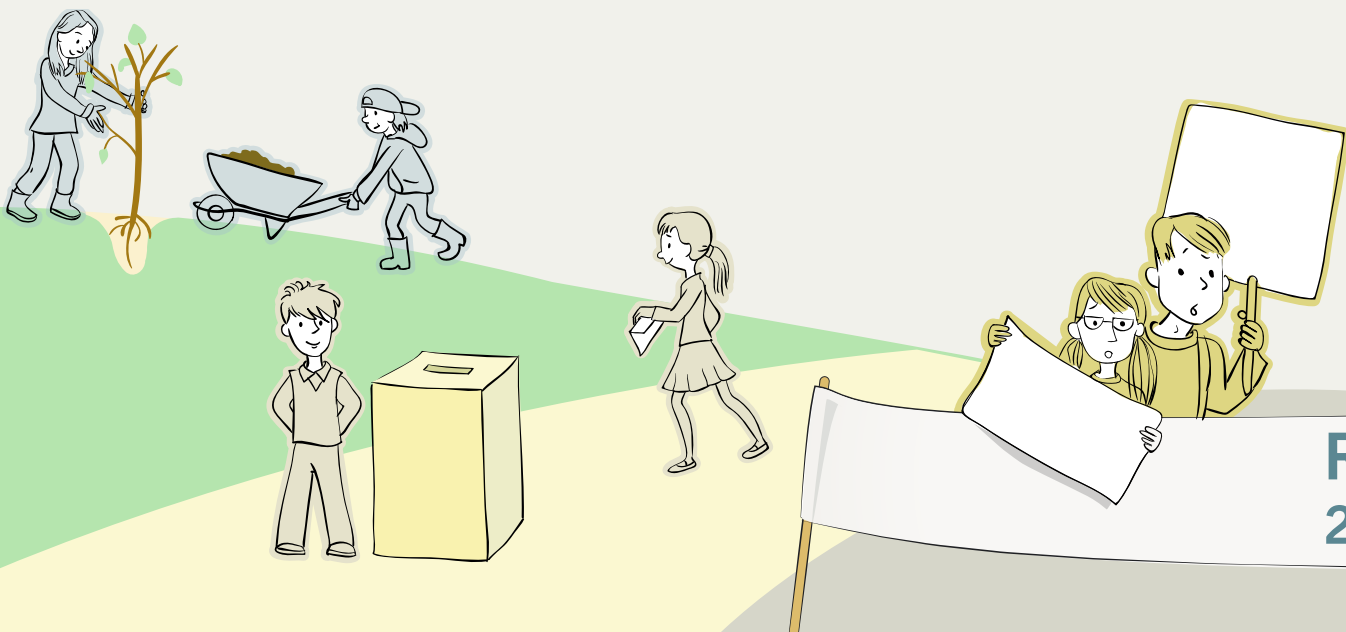

Jauniešu integrācijas un līdzdalības

aktivitāšu vadība vietējās kopienās

Projekta "Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā" pieredzes izdevums

(Nr.2017.LV/NVOF/PSA/005/02)

Rīga
2017

Saturs

Par projektu.....	3
Projekta dalībnieki	4
Programma “Jauniešu pilsoniskā līdzdalība demokrātijas, cilvēktiesību un sociālās atbildības stiprināšanai”	5
Pilsoniskās izglītības un pilsoniskās līdzdalības aktualitāte.....	6
Aktivitātes jauniešu līdzdalības sekmēšanai.....	10
Pilsoniskās līdzdalības praktikumu pieredze.....	33
Jauniešu līdzdalības ideju banka no projekta dalībnieku pieredzes	37
Ieskats programmas apguves semināros un praktiskos.....	39
Par Izglītības attīstības centru (IAC)	43

Projektu finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Projekta pieredzes izdevums “Jauniešu integrācijas un līdzdalības aktivitāšu vadība vietējās kopienās” ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par izdevuma “Jauniešu integrācijas un līdzdalības aktivitāšu vadība vietējās kopienās” saturu atbild Izglītības attīstības centrs.

Par projektu **“Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā”**

Izglītības attīstības centrs (IAC) no 2017. gada 1. februāra līdz 31. oktobrim īstenoja projektu **“Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā”**. Projektu finansiāli atbalstījis Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Projekta mērķis

ir sekmēt iedzīvotāju ilgtspējīgu iesaistīšanos sabiedriskajos procesos, īstenojot izglītojošas, uz sadarbību un pilsonisko līdzdalību vērstas aktivitātes par demokrātijas, civiltiesību un starpkultūru dialoga jautājumiem.

Projekta tiešo mērķgrupu veidoja vairāk nekā 40 dalībnieki no visiem Latvijas plānošanas reģioniem. Programmas apgūvē sadarbojās dažādu mācību priekšmetu skolotāji un klašu audzinātāji, kas strādā visos izglītojamo vecumposmos skolās ar latviešu un mazākumtautību izglītības programmām, kā arī NVO dalībnieki, jaunatnes darba organizatori, jaunieši. Netiešo mērķgrupu veidoja izglītības un integrācijas jomu speciālisti, pilsoniskās sabiedrības aktīvisti un vietējo kopienu iedzīvotāji. Projekta dalībniekiem bija atšķirīga iepriekšējā pieredze darbā ar projekta tematikā skartajiem jautājumiem.

Galvenās projekta aktivitātes

Projekta ietvaros tika izpētītas mērķgrupas aktuālās vajadzības un izstrādāta programma “Jauniešu pilsoniskā līdzdalība demokrātijas, civiltiesību un sociālās atbildības stiprināšanai”. Projekta dalībnieki semināros apguva ekspertu sagatavoto programmu. Klātienēs tikšanos starplaikā programma tika aprobēta skolās un kopienās darbā ar jauniešiem un plašāku vietējo sabiedrību, īstenojot praktikumus – dažāda veida izglītojošas aktivitātes. Projekta eksperti sniedza dalībniekiem saturisku un metodisku atbalstu. Informācija par projektu tika atspoguļota IAC mājaslapā www.iac.edu.lv un citos medijos, ar projekta pieredzi iepazīstināti izglītības un integrācijas jomu speciālisti un citi interesenti. Projekta noslēgumā tika apkopota dalībnieku pieredze jauniešu integrācijas un līdzdalības aktivitāšu vadībā. Pieredze publicēta šajā krājumā.

Projekta dalībnieki

Projektā “Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā” piedalījās vairāk nekā 40 dalībnieki no izglītības iestādēm, pašvaldībām, jauniešu centriem un nevalstiskajām organizācijām

Aglonas vidusskola
Baltinavas vidusskola
Brocēnu vidusskola
DA Liepājas pilsētas 5. vidusskola
Jaunogres vidusskola
Jelgavas 4. sākumskola
Jēkabpils vakara vidusskola
Liepājas Raiņa 6. vidusskola
Liepājas 7. vidusskola
Liepājas vakara (maiņu) vidusskola
Līvānu 1. vidusskola
Madonas pilsētas 1. vidusskola
Mežvidu pamatskola
Olaines novada pašvaldība
Olaines jauniešu centrs “Popkorns”
Olaines 2. vidusskola
Pļaviņu novada ģimnāzija
Rubas speciālā internātpamatskola
Sējas pamatskola
Tukuma 2. vidusskola
Valmieras 5. vidusskola
Vecpiebalgas vidusskola
Ventspils 6. vidusskola

Pateicamies visiem programmas dalībniekiem par radošo un profesionāli augstvērtīgo sadarbību!

Programma “Jauniešu pilsoniskā līdzdalība demokrātijas, cilvēktiesību un sociālās atbildības stiprināšanai”

Programmas mērķis Paaugstināt pedagogu profesionālo kompetenci mērķtiecīgai un pēctecīgai pilsoniskās un starpkultūru izglītības zināšanu, prasmju un attieksmju veidošanai audzināšanas darbā.

Programmas mērķauditorija Dažādu mācību priekšmetu skolotāji, klašu audzinātāji, atbalsta personāls, pedagogi, jaunatnes darba organizatori, kuri strādā visos izglītojamo vecumos.

Programmas saturs **Pilsoniskā līdzdalība un pilsoniskās vērtības**
Pilsoniskās līdzdalības iespējas skolā un vietējā kopienā. Pilsoniskā līdzdalība valsts dzīvē. Pilsoniskās vērtības un kompetenču pieeja izglītības saturā.

Jauniešu aktīva iesaiste valsts nākotnes veidošanā

Normatīvie dokumenti, kas regulē audzināšanas darbu izglītības iestādē. Skolas loma jauniešu iesaistē atbildīgā Latvijas nākotnes veidošanā. Skolas uzdevumi, gatavojoties Latvijas simtgadei.

Starpkultūru dialogs un dažādības vadība darbā ar jauniešiem

Pedagoģiskās stratēģijas un resursi dažādības vadībai. Starpkultūru dialoga jautājumi skolas vidē.

Skolu prakse pilsoniskās līdzdalības veicināšanā un dažādības vadībā

Pilsoniskās un starpkultūru izglītības pieeju aprobācija skolās un vietējās kopienās. Aktivitāšu īstenošana vietējās kopienās. Pieredzes apmaiņa un rekomendācijas turpmākajai darbībai.

Pilsoniskās izglītības un pilsoniskās līdzdalības aktualitāte

Pilsoniskā līdzdalība, kā grupu un indivīdu darbošanās ar mērķi sekmēt pārmaiņas savā un līdzcilvēku dzīvē, ir būtiski nozīmīga ikvienas sabiedrības pastāvēšanai un izaugsmei. Pilsoniskās aktivitātes rezultātā tiek pārstāvēts vairākuma viedoklis, pieņemti kvalitatīvāki politiskie lēmumi, notiek pozitīvas pārmaiņas sabiedrības dzīvē, pieaug iedzīvotāju zināšanas un prasmes un palielinās savstarpējā sadarbība un sabiedrības saliedētība. Tomēr Latvijā pilsoniskās aktivitātes indikatori neuzrāda augstu sabiedrības motivāciju pilsoniski līdzdarboties. Vēlētāju aktivitātes rādītājiem ir tendence kristies. Pēdējās pašvaldību vēlēšanās (2017) uz iecirkņiem aizgāja 50,39 % balsstiesīgo¹. Nevalstiskajās organizācijās iesaistījušies 4,7 % iedzīvotāju, sabiedrības uzticēšanās biedrībām un nodibinājumiem ir 34,7 %.² Tikai 17 % jauniešu uzskata, ka viņiem ir iespēja ietekmēt lēmumus, kurus pieņem viņu pašvaldība; tikai 6 % domā, ka var ietekmēt lēmumus, kurus pieņem Latvijas valdība³. Jauniešu līdzdalības pētījums rāda tendenci, ka jaunieši vairāk iesaistās tādās pilsoniskās aktivitātes, kuras viņi paši uzskata par mazefektīvām, – diskusijās par politiku ar draugiem, ģimeni un skolotājiem, politisku komentāru rakstīšanā internetā. Savukārt aktīvās līdzdalības formas (personīga kontaktēšanās ar politiķiem, piedalīšanās partiju darbā) praktizē neliela daļa no aptaujātajiem.⁴ Pasivitātes iemesli ir dažādi – neticība savai spējai ietekmēt pozitīvas pārmaiņas, informācijas trūkums par iespējām līdzdarboties, aizņemtība un nevēlēšanās tam veltīt laiku un citus resursus (zināšanas, līdzekļus). Sava nozīme ir līdzdalības tradīciju trūkumam un ierobežotai pagātnes pieredzei gan indivīdu, gan visas sabiedrības līmenī, nereti traucē arī personīgās īpašības – slinkums, neizlēmība, nedrošība.

Būtiska loma situācijas uzlabošanā ir mērķtiecīgai sabiedrības izglītošanai, labās prakses popularizēšanai, līdzdalības iemaņu praktizēšanai, valstiskās apziņas un patriotisma veidošanai. Salīdzinoši plašas iespējas šajā darbā rada gan neformālā, gan formālā izglītība. Mācību priekšmetu stundas (sociālās zinības, vēsture, politika un tiesības), klases audzinātāja stundas, ārpusstundu darbs, projekti, skolēnu līdzpārvalžu darbība un citas norises skolas ikdienā paver iespējas pilsoniskai audzināšanai. Pilsonisko izglītību akcentē arī audzināšanas darba normatīvā ietvara dokumenti. MK noteikumi Nr. 480. «Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas» nosaka, ka izglītības iestāde stiprina izglītojamā

¹ <https://www.cvk.lv/pub/public/31779.html>

² http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO_PARSKATS-2015-23.04.pdf

³ http://www.jaunatneslietas.lv/images/strategija/Infografika_Jauniešu_līdzdalība.pdf

⁴ Jauniešu līdzdalība Latvijā: situācijas raksturojums un līdzdalības faktoru (determinantu) analīze, LJP (2015).

valstiskuma apziņu, veicina pilsonisko līdzdalību un iniciatīvu, lojalitāti un patriotismu (..), stiprina lepnumu par Latvijas valsti un cilvēkiem, popularizē cilvēku dzīves un darbības piemērus, kas apliecina pašai izglītības iestādei, novadam, pilsētai un informē par pilsoniskās līdzdalības iespējām.⁵

Tomēr izglītības iestādēm nākas saskarties arī ar vairākiem izaicinājumiem pilsoniskās izglītības īstenošanā un pilsoniskās līdzdalības iemaņu praktizēšanā. Politikas un tiesību kursu vidusskolā apgūst tikai dažās izglītības programmās. Skolēnu līdzpārvaldes efektivitāte lielā mērā ir atkarīga no katras skolas administrācijas nostājas un attieksmes. Mācību procesa intensitātes dēļ salīdzinoši mazas ir skolēnu iespējas tikties un sadarboties ar vietējās kopienas aktīvajiem iedzīvotājiem. Skolēnu vecāki galveno uzmanību pievērš bērnu sekmju rādītājiem, uzvedībai un psiholoģiskajam komfortam. Skolas pilsoniskā kultūra nav ģimeņu prioritāšu galvgalī. Pilsoniskās izglītības un pilsonisko vērtību iedzīvināšana lielā mērā ir atkarīga no pedagogiem – viņu kompetences, tematiskajām prioritātēm, personīgajām vērtībām. Atbildot uz jautājumu par pilsoniskās izglītības mērķiem, 29 % Latvijas skolotāju saka, ka mērķis ir skolēnu iesaistīšanās skolas dzīvē (ES vidēji 18,7 %), un tikai 8,4 % pedagogu uzskata, ka pilsoniskās izglītības mērķis ir iesaistīties vietējās kopienas dzīvē (ES vidēji 15,1 %).⁶ Iespējams, šie skaitļi norāda, ka pedagogi neuzskata par savu atbildību informēt jauniešus par pilsonisko iesaistīšanos dažādos mērogos, sākot no skolas un beidzot ar nacionālo un Eiropas Savienības līmeni.

Latvijas skolās šogad uzsākta pāreja uz jaunu, kompetencēs balstītu izglītības saturu. Jaunajā pieejā nozīmīga vieta ierādīta pilsoniskajām zināšanām, prasmēm un tikumiem. Par būtisku caurviju prasmi izcelta līdzdalība, kas paredz skolēna spēju domāt un rīkoties kā atbildīgam sabiedrības pilsonim, ņemt vērā daudzveidīgas intereses, izvērtēt un sadarboties ar citiem, kopīgi risināt pretrunīgas un kompleksas problēmas, kuras skar sabiedrības tagadni, nākotni un ilgtspējīgu attīstību.⁷

Būtiski, ka sabiedrības pilsoniskā apziņa tiek sekmēta arī norisēs ārpus formālās izglītības vides. Eiropas Savienības mūžizglītības pamatkompetencēs ietverta sociālā un pilsoniskā kompetence. Tā sastāv no trim elementiem – zināšanām, prasmēm un attieksmēm/vērtībām. Zināšanas par demokrātiju, tiesībām un pienākumiem, pilsoniskumu, vietējo, nacionālo, Eiropas un starptautisko institūciju darbību, aktuāliem

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/283735-izglitojamo-audzinasanas-vadlinijas-un-informacijas-macibu-lidzeklu-materialu-un-macibu-un-audzinasanas-metozu-izvertesanas>

⁶ ICCS 2009 European Report. Table 7.2.

⁷ <https://www.skola2030.lv/apspriesana>

mūsdienu notikumiem un būtiskākajiem nacionālās un pasaules vēstures notikumiem u. c. Prasmes efektīvi iesaistīties vietējās un plašākas kopienas dzīvē, sadarboties, risināt problēmas, piedalīties vēlēšanās, kritiski un radoši domāt, pieņemt lēmumus. Attieksmes/vērtības – piederības sajūta savai vietai un valstij, atbildība, cieņa, solidaritāte.⁸ Līdzdalība nevalstiskajās organizācijās, interešu grupās, iesaistīšanās Eiropas Savienības programmu projektos un citi neformālās sadarbības instrumenti palīdz šo pamatkompetenču stiprināšanā.

Darbā ar jauniešiem gan formālās, gan neformālās izglītības sektoros jārēķinās ar šīs vecuma grupas specifiskām interesēm, vajadzībām un izpausmes formām. Jaunatnes pilsoniskajā līdzdalībā pats līdzdalības process bieži vien ir būtiskāks nekā darbošanās formālais mērķis. Jaunatnes politiku pētnieks A. Farrovs atzīst, ka jauniešu līdzdalībā institucionālas, sabiedrības vai pārvaldes pārmaiņas ir daudz mazāk nozīmīgas nekā viņu iegūtās līderības, publiskās uzstāšanās, mediju lietošanas prasmes un pozitīva attieksme pret pašu līdzdalības faktu.⁹ Jaunatnes darba vadītājiem un pedagogiem jāapzinās, ka pilsoniskā līdzdalība jauniešu vidū mūsdienās arvien vairāk tiek pārcelta uz sociālajiem tīkliem. Eiropabarometra aptaujā (2016) 58 % Latvijas respondentu pauduši viedokli, ka sociālie tīkli internetā “veicina demokrātiju” (ES vidēji 46 %), bet 37 % Latvijas respondentu domā, ka tie “apdraud demokrātiju» (ES vidēji 27 %).¹⁰ Apzinoties šīs un citas iezīmes, ir iespējams pilnvērtīgi izmantot jauniešu potenciālu un sekmēt viņu iesaistīšanos savas un plašākas sabiedrības dzīves uzlabošanā. Izglītības attīstības centra skolu tīkla pedagogi un jaunatnes darba organizatori par visefektīvākajām formām darbā ar jaunatni atzīst latviešu tautas un citu Latvijā dzīvojošu tautu tradīcijām veltītus pasākumus; jauniešu piedalīšanos valsts pārvaldes iestāžu atvērto durvju dienās; vizītes vietējā pašvaldībā; jauniešu NVO dibināšanu un to ideju atbalstīšanu; pasākumus, kuros atraktīvā formā tiek piedāvāts pilsoniski nozīmīgs saturs (konkursi, sporta sacensības, videosižetu veidošana, zibakcijas, orientēšanās pilsētvidē u. tml.); labos darbus vietējā kopienā (teritoriju sakopšana, paciņas trūcīgajiem pensionāriem, pastaigas ar vietējā pansionāta iemītniekiem, atbalsts dzīvnieku patversmēm, makulatūras vākšana u. c.); diskusiju prasmju izkopšanu debatēs, projektos un pasākumos; sadarbību starp latviešu un mazākumtautību skolām, NVO un kultūras biedrībām; pieredzes apmaiņas pasākumus, diskusiju klubus un seminārus jaunatnes izglītotājiem par pilsoniskās līdzdalības, demokrātijas, cilvēktiesību un sabiedrības saliedētības jautājumiem. Eksperti atzīmē, ka jaunatnes pilsoniskās atbildības veidošanā būtiski ir apvienot formālās un

⁸ https://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_en

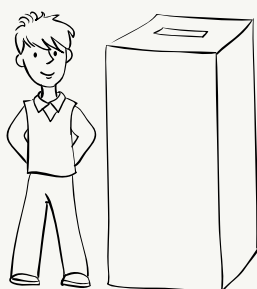
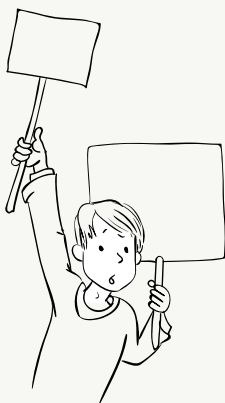
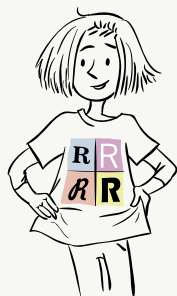
⁹ <http://www.youthpolicy.org/library/documents/children-young-people-and-participation-youth-policy-working-paper-no-3/>

¹⁰ http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2016/eye2016/eb85_1_eye_2016_analytical_overview_en.pdf

neformālās izglītības iespējas. Šādu skatījumu praktizējis arī projekts “Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā”. Projekta ietvaros tika īstenota kompleksa pieeja – teorētisku zināšanu un praktiskas līdzdalības integrēšana, NVO, formālās izglītības un pašvaldību sektoru pieredžu apvienošana, latviešu un citu tautību jauniešu sadarbība. Projekts “Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā” risināja aktuālas problēmas pilsoniskās līdzdalības jomā – iedzīvotāju, to skaitā jauniešu, neticību spējai ietekmēt varas iestāžu lēmumus, zināšanu trūkumu par iespējām iesaistīties valsts un pašvaldību dzīvē, pasivitāti problēmu risināšanā. Projekts ir sniedzis ieguldījumu NVO fonda programmas mērķa sasniegšanā, veicinot iedzīvotāju iesaistīšanos sabiedrībai svarīgu jautājumu lemšanā, piederības izjūtas stiprināšanu, demokrātijas un cilvēktiesību principu ievērošanu un sabiedrības integrāciju.

Aktivitātes jauniešu līdzdalības sekmēšanai

Projekta materiāli **un** projekta dalībnieku pieredze

“Pilsoniskās līdzdalības efektivitāte”

“Diskusijas demokrātijas izpratnei”

“Pašvaldību vēlēšanu simulācija”

“Tava balss ir spēks”

“4R”

“Vērtējam un mācāmies”

“Jauniešu iniciatīva skolā un pilsētā”

“Vērtību gaisa balons”

“Es Latvijā”

“Cik labi tu pazīsti ...”

“Iedvesmas vietas”

“Vērtības. Izpalīdzība”

“Laika līnija Latvijas vēsturē”

“Cilvēki – Latvijas dārgumi”

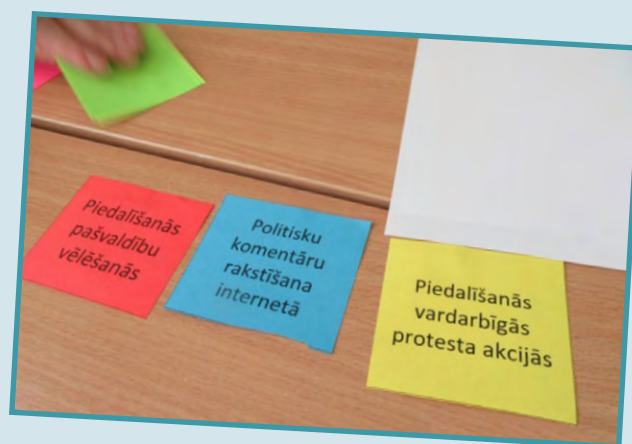
“PAR kādu Latviju esi tu?”

Aktivitāte “Pilsoniskās līdzdalības efektivitāte”

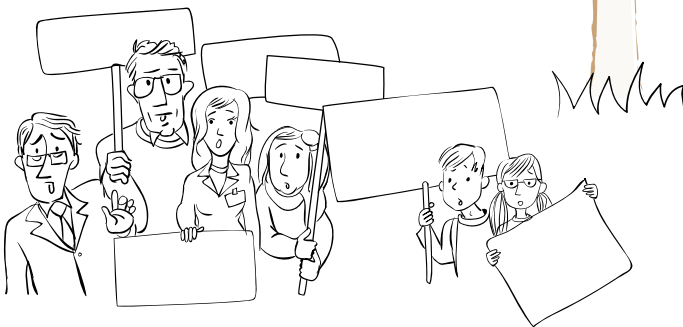
Aktivitātes mērķis: paplašināt zināšanas par dažādām pilsoniskās līdzdalības formām un veidot prasmī izvērtēt pilsoniskās līdzdalības formu efektivitāti.

Norise

1. Vadītājs iepazīstina ar pilsoniskās līdzdalības jēdzienu un uzaicina dalībniekus dalīties ar savu personīgo pilsoniskās iesaistīšanās pieredzi.
2. Dalībnieki strādā grupās un apkopo viedokļus par indivīda un sabiedrības ieguvumiem no pilsoniskās līdzdalības un iemesliem, kādēļ daļa sabiedrības izvēlas neiesaistīties.
3. Vadītājs ierosina diskusiju par jauniešu pilsoniskās iesaistīšanās īpašajām iezīmēm un specifiku. Piemēram, sociālajiem tīkliem kā populārām jaunatnes pilsoniskās līdzdalības platformām.
4. Uz sienas attēlotas koordinātu ass. Uz x ass tiek atzīmēts mērījums skalā neefektīvi–efektīvi. Uz y ass – mērījums piedalos–nepiedalos.
5. Dalībnieki saņem kartītes ar dažādām pilsoniskās līdzdalības formām. Jaunieši strādā pāros vai nelielās grupās, izvērtējot doto pilsoniskās līdzdalības formu efektivitāti, kā arī savu vēlmi vai nevēlēšanos praktizēt nosauktās līdzdalības formas. Lapas tiek novietotas pie sienas atbilstošā vietā uz koordinātu asīm (sk. foto).
6. Dalībnieki analizē darba rezultātu.

Pilsoniskās līdzdalības formas

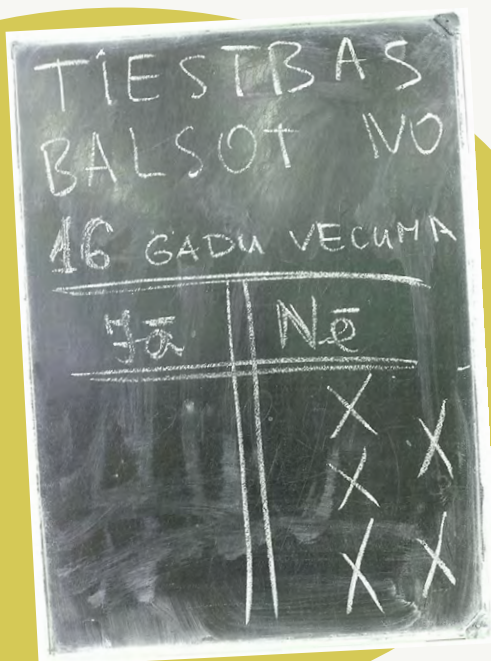

Aktivitāte “Diskusijas demokrātijas izpratnei”

Aktivitātes mērķis: palielināt skolēnu zināšanas par demokrātijas pamatprincipiem un ikviena pilsoņa līdzdalības būtiskumu, sekmēt diskusiju prasmes.

Norise

1. Tiek izvēlēts diskusijas jautājums, kas saistīts ar pilsoniskās līdzdalības tematiku. Formulēti divi pretēji viedokļi par diskusijas jautājumu. Abiem viedokļiem jābūt ar līdzvērtīgām argumentēšanas iespējām. Piemēram, par/pret tiesībām balsot pašvaldību vēlēšanās no 16 gadu vecuma, par/pret tiesībām kandidēt pašvaldību vēlēšanās no 21 gada vecuma.
2. Dalībnieki iepazītas ar informatīviem materiāliem par diskusijas jautājumu.
3. Dalībnieki sadalās trīs grupās: apstiprinošās pozīcijas pārstāvji, noliedzošās pozīcijas pārstāvji un lēmuma pieņēmēji.
4. Notiek darbs ekspertu grupās. Skolēni strādā trijās grupās. Apstiprinošās un noliedzošās grupas apspriež argumentus un pierādījumus savas pozīcijas aizstāvībai. Lēmumu pieņēmēji apspriež potenciālos jautājumus abu pušu pārstāvjiem.
5. Notiek darbs diskusiju grupās pa trim. Katrā diskusiju grupā apvienojas pa vienam apstiprinošās un noliedzošās pozīcijas pārstāvim, kā arī lēmuma pieņēmējs.
6. Diskusijas secība: apstiprinošās pozīcijas izklāsts, lēmuma pieņēmējs izjautā apstiprinošo pozīciju, noliedzošās pozīcijas izklāsts, lēmuma pieņēmējs izjautā noliedzošo pozīciju, apstiprinošās un noliedzošās pozīcijas savstarpējie jautājumi. (Jānorāda laika limits.)

7. Abu pozīciju pārstāvjiem ir uzdevums atvēlētajā laikā pārliedzinoši izklāstīt savus argumentus, atbildēt uz jautājumiem un uzdot jautājumus, lai pārliedzinātu lēmuma pieņēmēju. Lēmuma pieņēmēja uzdevums ir vadīt diskusiju, “aizmirst” personīgo viedokli un saglabāt neitralitāti, uzmanīgi sekot abu viedokļu izklāstam un pieņemt lēmumu par to, kura pozīcija ir bijusi spēcīgāka.
8. Dalībniekiem jāievēro diskusiju kultūras pamatnoteikumi.
9. Pēc grupu diskusiju noslēguma katrs lēmuma pieņēmējs skaļi paziņo, kura no pozīcijām ir uzvarējusi, un pamato savu lēmumu.
10. Dalībnieki pārrunā diskusijas gaitu un rezultātus.

Aktivitāte “Pašvaldību vēlēšanu simulācija”

Aktivitātes mērķis: veicināt interesi par politiskajām un sabiedriskajām norisēm, veidot izpratni par ikviena cilvēka pilsoniskās aktivitātes nozīmīgumu, paplašināt zināšanas par vēlēšanu organizēšanas un norises kārtību, attīstīt jauniešu organizatoriskās, pētnieciskās un pilsoniskās līdzdalības prasmes.

Norise

1. Tiek izveidota simulācijas organizēšanas iniciatīvas grupa, sadalīti pienākumi.
2. Dalībnieki iepazīstas ar likumā noteikto pašvaldību vēlēšanu norises kārtību (www.cvk.lv).
3. Organizētāji vienojas par simulācijas dalībnieku sastāvu, norises vietu un laiku, sagatavo kandidātu sarakstus, vēlēšanu zīmes, vēlētāju sarakstus un citus materiālus, iekārto vēlēšanu iecirkni.
4. Iniciatīvas grupa sadala pienākumus (vēlētāju reģistrētāji, dežurants pie vēlēšanu urnas, novērotāji, balsu skaitīšanas komisija, fotogrāfs un mediju pārstāvji).
5. Notiek vēlēšanu process, kas pietuvināts tradicionālajai vēlēšanu norises kārtībai. Balsotāji tiek aicināti uzrādīt personu apliecinošu dokumentu un parakstīties vēlētāju sarakstā.
6. Pēc balsošanas noslēguma novērotāju klātbūtnē tiek atvērta vēlēšanu urna, saskaitītas vēlētāju balsis, apkopoti vēlēšanu rezultāti.
7. Rakstveida paziņojumā vai preses konferencē tiek sniegta informācija par vēlēšanu rezultātiem.
8. Iniciatīvas grupā tiek analizēta gūtā pieredze.

Vēlēšanu simulācija Olaines 2. vidusskolā

Vēlēšanu simulācija Pļaviņu novada ģimnāzijā

Informācija vēlētājam – simulācijas dalībniekam

2017. gada 3. jūnijā Latvijā notiks pašvaldību vēlēšanas, kurās tiks ievēlētas pilsētu un novadu domes. Lai labāk izprastu, kā notiek vēlēšanas,

Tev ir iespēja balsot
pašvaldību vēlēšanu simulācijā mūsu skolā

Norises vieta _____

Norises laiks _____

Kas jā dara, lai piedalītos

1. Iepazīsties ar mūsu pašvaldības deputātu kandidātu sarakstiem, programmām un citiem materiāliem (www.cvk.lv, medijos, bukletos, klātienē tikšanās u. c.)
2. Izvēlies sarakstu, par kuru vēlies balsot.
3. Ierodies simulācijas norises vietā, līdzīgi ņemot personu apliecinošu dokumentu.
4. Uzrādi personu apliecinošo dokumentu vēlēšanu komisijas pārstāvim, kurš Tevi reģistrēs un izsniegs vēlēšanu zīmi.
5. Nobalso, iemetot aizpildīto vēlēšanu zīmi vēlēšanu kastē. Atceries – Tev ir tiesības neatklāt citiem, par ko balsoji.
6. Pēc simulācijas uzzini par kopējiem vēlēšanu rezultātiem.
7. 2017. gada 3. jūnijā seko reālajai pašvaldību vēlēšanu norisei. Salīdzini vēlēšanu rezultātus ar skolas simulācijas rezultātiem un savu personīgo izvēli. Arī turpmāk seko savas pašvaldības deputātu darbam.

Simulācija ir spēle, tādēļ tās norise daļēji atšķiras no īstajām vēlēšanām.
Piemēram, simulācijā Tu drīksti balsot arī tad, ja Tev vēl nav 18 gadu.

Aktivitāte “Tava balss ir spēks”

Aktivitātes mērķis: vēlēšanu vecumu sasniegušiem jauniešiem veicināt atbildīgu attieksmi pret līdzdalību vēlēšanās.

Norise

1. Aktivitāte notiek priekšvēlēšanu periodā pirms gaidāmām pašvaldību vēlēšanām. Vadītājs informē, ka notiks balsošanas simulācija, kurā tiks izmantoti novadā pieņemtie reālie deputātu kandidātu saraksti. Balsošana notiks trīs dažādos veidos.
2. Pirmais balsošanas veids: jaunieši balso par atsevišķiem deputātu kandidātiem.
3. Otrais balsošanas veids: jaunieši balso par priekšvēlēšanu programmām, bet netiek atklāts, kuru vēlēšanās kandidējošo politisko spēku programmas tās ir.
4. Trešais balsošanas veids: dalībnieki saņem “lomu” – uzdevumu, kā viņiem jāīsteno vēlēšanu dienā. Uzdevumu piemēri: dodies uz iecirkni balsot; paliec mājās, jo ir slikti laikapstākļi; dodies uz laukiem, jo ir labi laikapstākļi; dodies ar draugiem izbraukumā; paliec mājās, jo uzskati, ka tava balss neko nemaina u. tml. Lomas (piedalos, nepiedalos) sadalītas proporcionāli prognozējamai vēlēšanu aktivitātei reālajās vēlēšanās.
5. Noslēgumā dalībnieki pārrunā visu trīs balsošanu pieredzi un izvērtē katras situācijas ietekmi uz vēlēšanu rezultātiem.

Aktivitāte “4R”

Aktivitātes mērķis: veicināt izpratni par lēmumu pieņemšanas mehānismiem vietējā mērogā, sekmēt jauniešu pašiniciatīvu un aktīvu iesaistīšanos kopienas dzīves uzlabošanā.

Norise

1. Jaunieši apzina vietējās sabiedrības aktuālas problēmas, kuru risinājumi saistīti ar kādu no vietējās varas līmeņiem (pašvaldību, komunālajiem dienestiem u. tml).
2. Jaunieši izvēlas vienu problēmu un izpēta tās potenciālos risinājumus.
3. Jaunieši izvēlas vienu no risinājumiem un sadarbojas ar atbilstošo varas līmeni konkrētā jautājuma risināšanā.
4. Detalizētāks apraksts skatāms darba lapā. Metodika izmantojama gadījumos, kad jautājuma risināšanai nepieciešama iedzīvotāju sadarbība ar varas institūcijām.

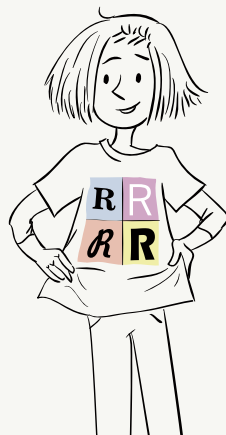
Risināmo jautājumu piemēri:

nedroši organizēta satiksme pie vietējā bērnudārza

sliktas kvalitātes dzeramais ūdens daudzdzīvokļu mājās

nelegāla atkritumu izgāztuve pie upes

u. tml.

Pilsoniskās līdzdalības 4R

Atbalsta materiāls pilsoniskās līdzdalības aktivitāšu īstenošanai vietējā sabiedrībā

Rūpe

- Kādu problēmu, vajadzību risināsim?
- Kāpēc šī vajadzība ir būtiska (cik sen tā ir aktuāla, cik daudzus cilvēkus skar u. c.)?
- Kāpēc šis jautājums jārisina tieši mums?
- Kādi cilvēki, amatpersonas, institūcijas ir saistīti ar šo jautājumu?

Rīcība

- Kādi risinājumi ir iespējami?
- Kādas ir katra risinājuma stiprās un vājās puses?
- Kuru risinājumu mēs izvēlamies, kāpēc?
- Kāds būs mūsu darbības plāns (soļi, secība, laiks)?
- Kā tiks sadalītas atbildības?

Resursi

- Kādi resursi ir nepieciešami (zināšanas, talanti, laiks, materiāli, nauda)?
- Kādi resursi ir mūsu rīcībā?
- Kādi resursi jāpiesaista no ārienes?
- Kas un kādā veidā piesaistīs resursus?

Rezultāts

- Kādu rezultātu vēlamies sasniegt?
- Kad šis rezultāts tiks sasniegts?
- Kā zināsim, ka viss ir izdevies?
- Kā notiks paveiktā izvērtēšana?

Aktivitāte “Vērtējam un mācāmies”

Aktivitātes mērķis: veidot pašrefleksijas un kritiskas analīzes prasmes pilsoniskās aktivitātes novērtēšanā.

Norise

1. Šo aktivitāti var veidot kā turpinājumu iepriekšējai “4R” aktivitātei. Doto izvērtējuma instrumentu iespējams piemērot arī citu pasākumu un akciju novērtēšanai, mainot vai radoši papildinot izvērtējuma jautājumus.
2. Pasākuma (akcijas) dalībnieki izmanto doto kontrolsarakstu, lai mērītu paveiktā efektivitāti un plānotu tālākas darbības.

Pilsoniskās līdzdalības aktivitāte vietējā sabiedrībā

Izvērtējuma kritēriji

1. Aktivitāte risina vietējai sabiedrībai nozīmīgu jautājumu.
2. Aktivitāte ir rūpīgi plānota un sagatavota.
3. Aktivitātē ir izmantotas sabiedrības uzmanību piesaistošas un mērķim atbilstošas darba formas.
4. Aktivitātei ir izvēlēts skanīgs un piemērots nosaukums (moto, logo u. c.).
5. Ir nodrošināta aktivitātes publicitāte. Tiek izmantoti dažādi informācijas izplatīšanas kanāli un materiāli, kas piesaista uzmanību, informē, izglīto, aicina pievienoties.
6. Ir izziņāts cilvēku viedoklis par risināmo jautājumu. Iedzīvotājiem ir saprotami izskaidrota darbošanās jēga un mērķis.
7. Ir iesaistītas amatpersonas un eksperti, ja risināmais jautājums to prasa.
8. Aktivitātes īstenošanai nepieciešamie resursi (materiāli, nauda, laiks) ir samērīgi.
9. Aktivitātē ir iesaistījies daudzveidīgs dalībnieku sastāvs.
10. Dalībniekiem ir iespēja paust savu viedokli un pielietot savus talantus.
11. Lēmumu pieņemšana notiek demokrātiski.
12. Ir izteikta pateicība cilvēkiem, kas snieguši atbalstu.
13. Ir sasniegts aktivitātes mērķis un notikušas pozitīvas pārmaiņas.
14. Organizētāji ir izvērtējuši paveikto un guvuši noderīgas mācības nākotnei.
15. Aktivitāte nav vienreizējs pasākums. Tai paredzēts turpinājums nākotnē.

Aktivitāte “Jauniešu iniciatīva skolā un pilsētā”

Aktivitātes mērķis: stiprināt jauniešos pilsoniskās līdzdalības prasmes, veicināt jaunās paaudzes iesaistīšanos skolas un pilsētas vides sakārtošanā un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanā.

Norise

1. Jaunieši iepazīstas ar sabiedrības iniciatīvu portāla www.manabalss.lv darbību un aktuālajām balsošanai atvērtajām iniciatīvām.
2. Skolēni tiek uzaicināti iesaistīties līdzīgā iniciatīvā savas skolas un pilsētas mērogā.
3. Klašu kolektīvi vienojas par iniciatīvām, kas virzāmas no viņu vidus, sagatavo pamatojumu, kādēļ šī iniciatīva ir būtiska, un aicinājumu balsot par tās īstenošanu dzīvē.
4. Tiek izveidotas balsošanas kartes katram dalībniekam un balsošanas urnas.
5. Notiek iepazīšanās ar priekšlikumiem un balsošana par tiem.
6. Nepieciešamības gadījumā iespējams rīkot otro balsošanas kārtu. Tas īpaši ieteicams, ja pirmajā kārtā vairākas iniciatīvas saņēmušas līdzvērtīgu atbalstu. Pirms otrās balsošanas kārtas iniciatīvu iesniedzējiem vēlreiz jāprezentē sava pozīcija.
7. Daži iniciatīvu piemēri:

bezmaksas transports skolēniem pilsētā

skapīši skolā

pilsētas estrādes rekonstrukcija

stadiona inventāra atjaunošana

8. Iniciatīvas organizatoru secinājumi: ļoti būtiska aktivitātes daļa ir pamatojuma sagatavošana savai iniciatīvai; pēc balsošanas un rezultātu apkopošanas noteikti nepieciešams spert soli tālāk – iepazīstināt ar skolēnu (iedzīvotāju) vēlmēm amatpersonas, kuru pārziņā ir konkrētā jautājuma risināšana (piemēram, skolas vadību, pilsētas domi u. c.); kopā ar atbildīgo varas līmeni iesaistīties jautājuma praktiskā risināšanā

ManaBalss.lv ir sabiedrības iniciatīvu portāls. Tajā tiek vākti paraksti, lai iedzīvotāju idejas par grozījumiem likumos tiktu nodotas izskatīšanai Saeimā. Iniciatīvas var ierosināt un parakstīt ikviens Latvijas pilsonis no 16 gadu vecuma. Katra iniciatīva, ko paraksta vismaz 10 000 iedzīvotāju, nonāk Saeimā. Vairāk informācijas iespējams iegūt tīmekļa vietnē www.manabalss.lv.

Aktuālās iniciatīvas

1. Par nekustamā īpašuma nodokļa atcelšanu vienīgajam mājoklim.

2. Zemei zem daudzdzīvokļu mājām jābūt tikai šo māju iedzīvotāju īpašumā.

3. Samazināt PVN veselīgajiem produktiem, palielināt – kaitīgajiem.

4. Pilnībā aizliegt smēķēt publiskās vietās.

5. Piešķirt tiesības nepilsoņiem balsot pašvaldību vēlēšanās.

6. Par vēlēšanu kampaņu finansēšanu tikai no valsts budžeta.

7. Par obligātā militārā dienesta atjaunošanu.

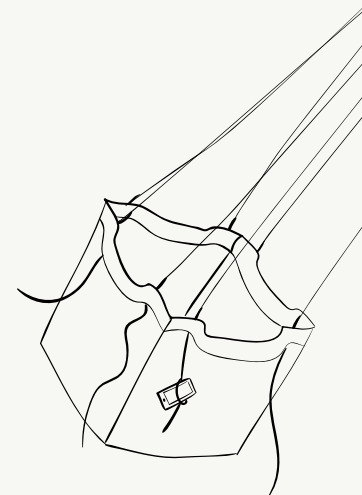
8. Par tirdzniecības centru un lielveikalu slēgšanu svētdienās.

Aktivitāte “Vērtību gaisa balons”

Aktivitātes mērķis: sekmēt izpratni par cilvēktiesībām un to nozīmi ikviena indivīda un sabiedrības dzīvē.

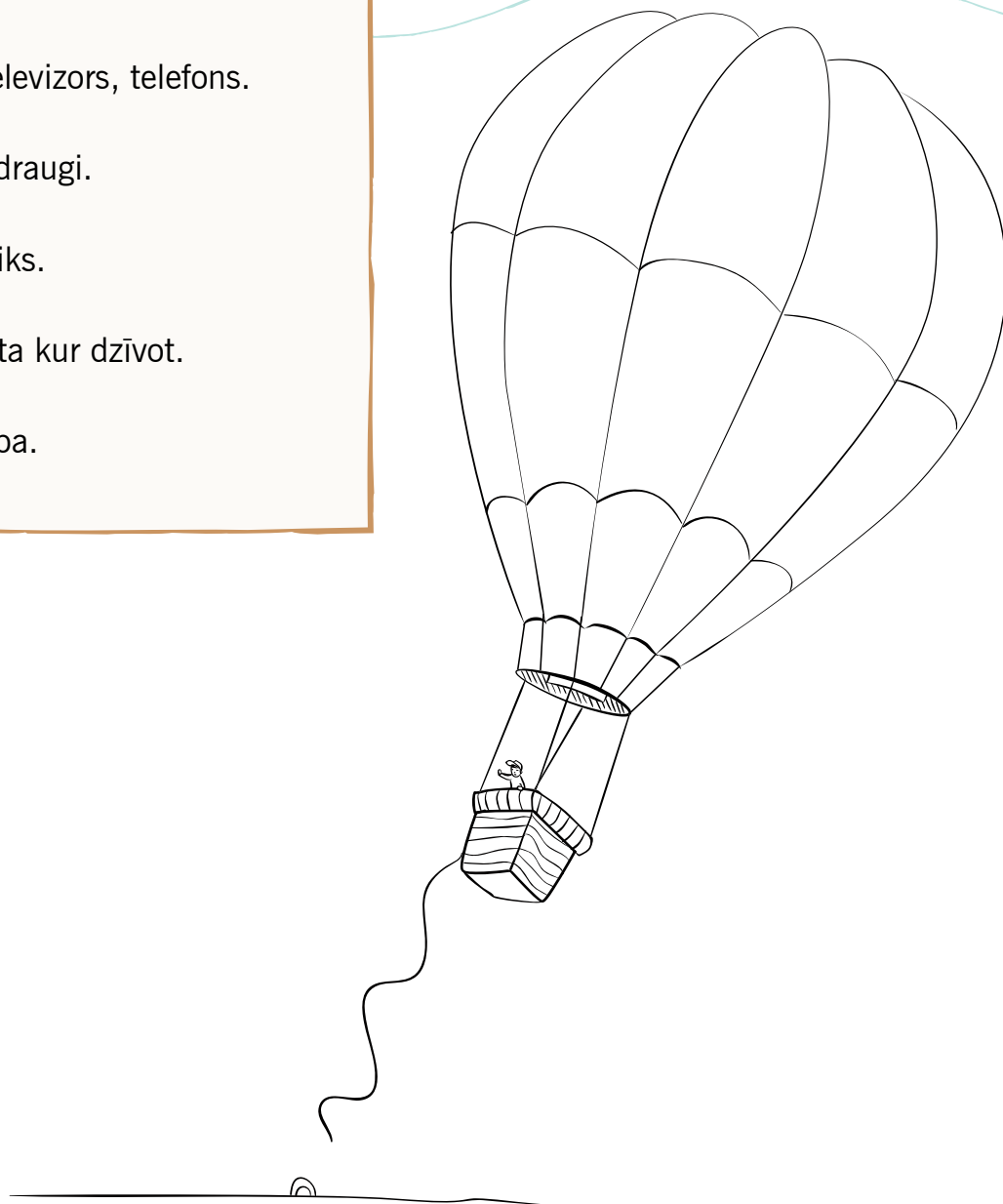
Norise

1. Vadītājs informē dalībniekus par to, ka viņi dosies ceļojumā ar gaisa balonu. Ceļojumā līdzī tiek ņemtas desmit dzīvē nozīmīgas lietas. Vadītājs uzaicina iepazīties ar sarakstu.
2. Vadītājs lūdz dalībniekiem iejusties ceļojuma atmosfērā, aprakstīt ainavas, dabu. Vadītājs paziņo, ka gaisa balonam radusies tehniska kļūme, tas zaudē augstumu, tādēļ jāpadara vieglāks, atbrīvojoties no dažām līdzpaņemtajām lietām. Vadītājs uzaicina izsvītrot no saraksta divas mazāk nozīmīgas lietas.
3. Ceļojums turpinās. Pēc brīža vadītājs informē, ka tehniskās problēmas nav izdevies pilnībā novērst, tādēļ dalībniekiem jāšķiras vēl no piecām lietām; uzaicina izsvītrot tās no saraksta.
4. Nodarbības dalībnieki salīdzina savas atlikušās izvēles, pārrunā lēmumu pieņemšanas procesu, izvēles kritērijus, diskutē par to, vai aktivitātes dalībnieku vecums, dzīves pieredze un citi faktori ietekmējuši viņu izvēles.

Darba lapa

1. Iespēja iet skolā.
2. Iespēja nokļūt pie ārsta.
3. Iespēja brīvi izteikt savas domas.
4. Kabatas nauda.
5. Ēdiens, ūdens.
6. Dators, televizors, telefons.
7. Ģimene, draugi.
8. Brīvais laiks.
9. Droša vieta kur dzīvot.
10. Sava istaba.

Aktivitāte “Es Latvijā”

Aktivitātes mērķis: veidot nacionālās un valstiskās identitātes apziņu, stiprināt piederības sajūtu savai valstij un dzīvesvietai (novadam, pilsētai, pagastam).

Norise

1. Dalībnieki uz lapām veido 4x4 tabulu – grafisku struktūru jautājumu ievietošanai.
2. Dalībnieki strādā grupās, aizpildot tabulu ar jautājumiem par Latviju, attieksmēm, vērtībām, identitātes izpausmēm.
3. Grupas apmainās ar jautājumu lapām un atbild uz citu sastādītajiem jautājumiem.
4. Nodarbības noslēgumā dalībnieki fiksē savas emocijas, kādas radušās, veidojot jautājumus un atbildot uz klasesbiedru sagatavotajiem jautājumiem.
5. Refleksijai izmantojams nepabeigtais teikums: “Šī aktivitāte man lika domāt par ...”
6. Daži jautājumu piemēri

Kura ir patriotiskākā vieta Latvijā?

Pirmā ekskursija pa Latviju, kuru atceries.

Kāda ir tava mīlākā latviešu tradīcija vai svētki?

Kāpēc tev patīk dzīvot Latvijā?

Kura ir tava iecienītākā firma (uzņēmums, zīmols) Latvijā?

Kurš ir Latvijas skaistākais tilts? Kāpēc?

Latvijas vēstures fakts, par kuru vajadzētu interesēties Latvijas viesiem.

Kā Latvijas iedzīvotāji pauž savu patriotismu?

	Kura ir Latvijas skaistākais tilts? (Kāpēc?)	Kura, jūsu prāt, ir patriotiskākā vieta Latvijā?	Kura bija jūsu pirmā ekskursija pa Latviju, kuru jūs atceraties? (Uz kurieni?)
Kura ir jūsu mīlākā latviešu mūzikas grupa?		Kāda ir jūsu mīlākā latviešu tradīcija?	Kādi ir jūsu mīlākie latviešu svētki?
Vai jūs jūtat līdzīgu Latvijas hokeja izlasei?	Vai esat piedalījies dziesmu un deju svētkos?		Vai jūs zināt cīņā Latvijas valstij ir bijuši prezidenti?
Jūsu mīlākais aktieris/aktrise?	Kura ir jūsu mīlākā latviešu filma?	Kura, jūsu prāt, ir skaistākā Latvijas pilsēta? Kāpēc?	

Tukuma 2. vidusskolas skolēnu sagatavotie jautājumi

Aktivitāte “Cik labi tu pazīsti ...”

Aktivitātes mērķis: paplašināt zināšanas par savu novadu (pilsētu, pagastu, valsti), radīt interesi tālākai patstāvīgai izziņai.

Norise

1. Izvēlas spēles satura fokusu – stiprināt zināšanas par valsti, novadu vai pilsētu.
2. Tiek sagatavoti loto spēles lauciņi par dažādām jomām – politiku, saimniecību, kultūru, sportu u. c. Katrai jomai paredzēta viena loto lapa.
3. Loto spēles laukumos izkārtoti jautājumi par attiecīgo jomu. Uz atsevišķām atbilstoša izmēra kartītēm sagatavotas atbildes uz jautājumiem.
4. Aktivitāte notiek grupās. Iekārtotas vairākas spēles stacijas. Katrā no tām grupa atbild uz jautājumiem par konkrēto satura jomu. Pēc vadītāja signāla grupas pārvietojas uz nākamo staciju.
5. Noslēgumā tiek summēti grupu iegūtie punkti. Dalībnieki pārrunā atbildes un izdara secinājumus par jomām, kurās zināšanas ir pietiekamas, un jomām, kurās tās vēl jāpapildina.

Aktivitāte “Iedvesmas vietas”

Aktivitātes mērķis: piederības sajūtas stiprināšana savai kopienai, kolektīva saliedēšana, radot iespējas dalībniekiem labāk iepazīt citam citu.

Norise

1. Dalībnieki atbild uz dažādiem jautājumiem par pagastu, pilsētu vai novadu, kurā viņi dzīvo.

Jautājumu piemēri

Kādi nozīmīgi notikumi pagātnē risinājušies tavā pagastā/pilsētā?

Kādi nostāsti par tavu pagastu/pilsētu saglabājušies cilvēku atmiņās?

Kas tavu tuvāko apkārtni padara interesantu citiem?

Kā izskatās tavā pagastā/pilsētā pavasarī, vasarā, rudenī, ziemā?

Kādas apskates vietas savā pagastā/pilsētā tu iesaki apmeklēt viesiem?
Ko tajās var satikt un ieraudzīt?

2. Dalībnieki sagatavo stāstījumu par kādu sev īpašu vietu. Stāstījumā dalībnieki pamato, kas šo vietu viņiem dara īpašu. Dalībnieki stāstījumu ilustrē ar savas īpašās vietas fotogrāfiju vai zīmējumu.

Dalībnieku atziņas par savām iedvesmas vietām

Soliņš un dīķis pie manām mājām ir vieta, kur uzlādēju savas baterijas un gūstu mieru.

Man patīk jūra, tās plašums, smarža un viļņu skaņas. Saulriets un zvaigznes pie jūras ir zelta vērtas.

Man patīk atnākt uz pilsētas parku, pastāvēt uz akmeņiem un vienatnē aprātēt par kaut ko. Un tieši tas šo vietu padara par manējo.

Pie vecmammās laukos es jūtos vienmēr gaidīta. Tā ir mana vismīļākā vieta.

Mana īpašā vieta ir upe, pie kuras es dodos makšķerēt.
Klusums, pilnīga vientulība un makšķere!

Līvānu 1. vidusskolas portfolio

Aglonā pie Cirīša ezera. Smagi treniņi, nakts orientēšanās, vislabākā sportistu kompānija. Vieta, kur vienmēr patīkami atgriezties. Lieliskas atmiņas!

Jēkabpils vakara vidusskolas portfolio

Mana vieta ir Daugavas krasts. Katru rītu, ejot uz darbu, es baudu Daugavas rāmo tecējumu, priecājos par tās skaistumu un dažādību. Ir teiciens: “Vienā upē divreiz nevar iekāpt,” – bet es gribu šo teicienu pārfrāzēt, sakot: “Katru rītu mani sagaida cita Daugava, un tomēr tā pati...”

Aktivitāte “Vērtības. Izpalīdzība”

Aktivitātes mērķis: veidot izpratni par izpalīdzību kā būtisku elementu saliedētas sabiedrības veidošanā; sekmēt priekšstatu, ka, darot citam labu, attīstām sevi un gūstam pozitīvas emocijas.

Norise

1. Ierosināšana – domu zirnēkļa veidošana, atbildot uz jautājumiem: “Kam mēs palīdzam? Kādā veidā palīdzam?”
2. Apjēgšana. Plakāta veidošana kolāžas tehnikā, apsverot atbildes uz jautājumiem:
 - Vai izpalīdzība ir bieža vai reta parādība?
 - Kad tu kādam esi palīdzējis?
 - Vai vienmēr vajag palīdzēt?
 - Kādas ir sajūtas pēc palīdzības sniegšanas?
3. Plakātu prezentēšana.
4. Refleksija. Diskusija par personīgo pieredzi un secinājumiem darba gaitā.

Līvānu 1. vidusskolas veidotā kolāža

Aktivitāte “Laika līnija Latvijas vēsturē”

Aktivitātes mērķis: veidot izpratni par nozīmīgiem Latvijas vēstures notikumiem, valsts izveidošanu un attīstību, stiprināt piederības sajūtu Latvijai.

Norise

1. Dalībnieki strādā grupās un saņem kartītes ar dažādiem Latvijas vēstures notikumiem no pagātnes līdz mūsdienām. Uz kartītēm ir uzrakstīti un ilustrēti Latvijas vēstures notikumi.
2. Dalībnieku uzdevums:
 - savietot atbilstošo notikumu un attēlu;
 - izvietot notikumus pareizā hronoloģiskā secībā no senākā uz jaunāko;
 - iepazīstināt pārējās grupas ar notikumu secību;
 - paskaidrot, kuri divi notikumi, viņuprāt, Latvijas vēsturē bijuši visnozīmīgākie un kāpēc.

Dalībnieku atziņas pēc aktivitātes:

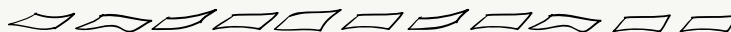
Uzzināju, kā veidojies Latvijas ģerbonis.

Nemaz nebija tik viegli salikt notikumus kopā ar attēliem.

Mācīties par Latviju ir aizraujoši!

Top Latvijas “Laika līnija” Olaines 2. vidusskolā

Aktivitāte “Cilvēki – Latvijas dārgumi”

Aktivitātes mērķis: stiprināt izpratni par pilsonisko līdzdalību un atbildīgu iesaistīšanos vietējās sabiedrības dzīvē.

Norise

1. Vadītājs iepazīstina ar tādas cilvēku rīcības piemēriem Latvijā Trešās atmodas laikā, kas demonstrē pilsonisku nostāju. Dalībnieki analizē, kāpēc tā ir pilsoniski atbildīga rīcība, kā tā veicināja Latvijas neatkarības atjaunošanu.

Daži piemēri analīzei

Mavriks Vulfsons 1988. gada 1.–2. jūnijā Latvijas Radošo savienību plēnumā uzdrīkstējās atklāti paziņot par Molotova-Ribentropa pakta slepenajiem protokoliem, tā iedrošinot pārējos ceļam uz Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu.

Ieva Akurātere ar dziesmu lūgšanu “Manai tautai” 1988. gada 7. oktobrī Mežaparka manifestācijā “Par tiesisku valsti” iedvesmoja tūkstošus klātesošo; dziesma kļuva par spēka dziesmu un Atmodas laika himnu.

2. Vadītājs rosina diskusiju par pilsoniski atbildīgu rīcību mūsdienu Latvijā:

Kuri cilvēki mūsdienu Latvijā ir tie, kas Latviju dara stipru? Ko viņi dara?

Kuri cilvēki mūsdienu Latvijā iedvesmo pārējos darīt stipru valsti? Ko viņi dara?

3. Dalībnieki veic pētījumu par cilvēkiem, kuri ar savu rīcību sniedz nozīmīgu ieguldījumu pilsoniskās sabiedrības veidošanā vietējā sabiedrībā.

Dalībnieki pētījumā atbild uz jautājumiem:

- Kā sauc cilvēku?
- Ko viņš dara, lai uzlabotu vietējās sabiedrības dzīvi?
- Ar kādiem cilvēkiem viņš sadarbojas?
- Ko iegūst cilvēks, darbojoties kopējo interešu labā?

Aktivitāte “PAR kādu Latviju esi tu?”

Aktivitātes mērķis: stiprināt piederības sajūtu Latvijai, veidot izpratni par pilsonisko līdzdalību.

Norise

1. Dalībnieki atbild uz jautājumu: “Kādā pagastā/pilsētā vai novadā tu gribētu dzīvot?”
2. Dalībnieki atbild uz jautājumu: “Kādā Latvijā tu gribētu dzīvot?”
3. Dalībnieku atbildes iespējams apkopot dažādos veidos:
 - atbildes uzraksta un veido vēlējumu sienu Latvijai;
 - atbildes uzraksta apsveikumu kartīšu veidā.
4. Iespējams organizēt balsošanu “Par kādu Latviju esi tu”.
 - Balsošana var notikt, rakstot savu atbildi uz balsošanas kartītēm un iemetot tās balsošanas urnā. Pēc balsošanas atbildes tiek apkopotas un informācija publiskota.
 - Balsošana var notikt ar kādu no tiešsaistes aptaujas rīkiem, piemēram, menti-meter.com

Dalībnieku atbildes uz jautājumu “Par kādu novadu esi tu?”

Par novadu, kura iedzīvotāji draudzējas, nevis naidojas.

Par sportisku novadu, kurā ir sporta laukumi, kur pavadīt brīvo laiku.

Par novadu, kurā cilvēki vienmēr palīdzēs un neteiks “Nē” jaunām idejām.

Par novadu ar tīriem mežiem.

Par novadu ar skaistu, lielu skolu.

Par atjauninātu un modernu novadu.

Par novadu ar atsaucīgiem cilvēkiem.

Par labai draudzīgu novadu.

Par novadu, kur gribētos atgriezties.

Par uzņēmīgiem draudzīgu novadu.

Par novadu ar apmierinātiem iedzīvotājiem.

Balssšana “Par kādu Latviju esi tu?”
Valmieras 5. vidusskolā

Pilsoniskās līdzdalības praktiku pieredze

Skolēnu un jauniešu atziņas

Mums notika diskusija par to, vai vajadzētu jauniešiem ļaut pašvaldību vēlēšanās balsot no 16 gadu vecuma. Atbalstītāji argumentēja, ka tā tiktu vairāk ievērotas jauniešu intereses, tas radītu pieredzi, daudzveidību uzskatos, jaunieši vairāk uzzinātu par politisko dzīvi. Oponenti bija pārliecināti, ka daudzi jaunieši neinteresējas par politiku, tādēļ neietu uz vēlēšanām vai savu izvēli izdarītu pavirši, turklāt jaunieši ir viegli ietekmējami un ar viņiem varētu manipulēt. Bija ļoti saspringtas debates.

Pašvaldību vēlēšanu simulācijā viss notika pa īstam. Ar interviju palīdzību mēs uzzinājām, kāpēc skolēni balsoja par konkrētām partijām un personībām. Lielākā daļa balsoja par cilvēkiem, kurus viņi pazīst, bet daži pat nezināja, par ko balsot, jo nebija lasījuši priekšvēlēšanu programmas. Tomēr bija skolēni, kuri bija iepazinušies ar programmām un izvēlējās to, kas, viņuprāt, ir vajadzīgs mūsu pilsētai. Astotās klases skolēni teica, ka vēlēšanu process viņiem bija interesants un viņi uzzināja, kā vispār notiek pašvaldību vēlēšanas. Dalībnieki secināja, ka tā ir ļoti nopietna izvēle, un, lai veiktu pārdomātu izvēli, ir nepieciešams ieguldīt laiku, lai iepazītos ar piedāvātajām programmām, tās kritiski izvērtētu un tad izlemtu, kam atdot savu balsi.

Pēc nodarbībām par pilsonisko līdzdalību sapratu, kas tas ir, ko es jau daru. Piemēram, eju uz jauniešu centru un palīdzību veidot pasākumus.

Spēle par mums pašiem un mūsu dzīvesvietu bija ļoti interesanta un saliedējoša. Varēja uzzināt daudz jauna par klasesbiedriem. Varēja padomāt un parunāt par jautājumiem, kurus nekad iepriekš sev neesam uzdevuši. Lika aizdomāties par lietām un cilvēkiem, kas mums ir apkārt ikdienā.

Paši veidojām spēli par Latviju. Secināju, ka maz zinu par Latvijas rakstniekiem un dzejniekiem, bet diezgan daudz par mūziķiem un sportistiem.

Organizējām ar jauniešiem pasākumu “Mana balss manā novadā”. Vajadzēja izteikt un pamatot viedokli, kādas lietas mūsu tuvajā apkārtnē ir jāuzlabo. Visvairāk bija viedokļi par to, ka jāatjauno kultūras nams, jāsalabo automašīnu stāvlaukums, vajadzētu ieviest sodu par atkritumu izmešanu, kā arī organizēt darbus bezpajumtniekiem.

Pasākumā vajadzēja izdomāt jautājumus par Latviju. Pēc tam atbildēt uz citu grupu izdomātajiem jautājumiem. Sapratu, ka domāt jautājumus ir pat vēl grūtāk nekā atbildēt uz tiem.

Jautri. Man patika. Uzzināju pozitīvas lietas par klasesbiedriem. Deva iespēju atcerēties savu bērnību, sajūtas. Lieliski! Ieteikums direktorei: biežāk organizēt tādas nodarbības!

Sajūtas bija patriotiskas. Mazliet nokaunējos, ka nezinu atbildes uz it kā viegliem jautājumiem, saviļņoja savas un citu bērnības atmiņas.

Aizdomājos, cik ikdienā bieži nenovērtējam to, kas mums ir blakus – sakopta vide, aktīvi, atbalstoši cilvēki, droša valsts.

Dažreiz vecākie cilvēki saka, ka jaunieši nav savas valsts patrioti. Mēs esam! Tikai citādā veidā.

Skolotāju un jaunatnes darba organizatoru atziņas

Pārsteidza skolēnu radošā izdoma, veidojot jautājumus par Latviju un sevi Latvijā, piemēram, kurš ir Latvijas skaistākais tilts, kura ir patriotiskākā vieta Latvijā, pirmā ekskursija pa Latviju, kuru atceries, kāda ir tava mīlākā latviešu tradīcija, svētki, kāpēc tev patīk dzīvot Latvijā, kura ir tava iecienītākā firma (uzņēmums, zīmols) Latvijā. Prieks, ka jautājumi skāra dažādas dzīves jomas.

Prieks, ka interesants pasākums par Latviju izdevās ne tikai darbā ar skolēniem, bet arī strādājot ar pieaugušajiem vietējā nacionālās kultūras biedrībā. Papildinājām zināšanas par Latviju un vienlaikus praktizējām latviešu valodas lietošanu.

Ar 11. klases skolēniem diskutējām par iespēju mainīt likumu,

lai balsošana pašvaldību vēlēšanās būtu iespējama jau no 16 gadu vecuma. Pirms diskusijas bija pārlicināta, ka jaunieši pilnībā atbalstīs vecuma robežas samazināšanu. Rezultāts izrādījās puse uz pusi. Refleksijas daļā izvērtās interesantas diskusijas, to skaitā par to, cik grūta loma bija lēmuma pieņemējam, kuram bija jāizlemj, kura pozīcija ir uzvarējusi. Daži bija sašutuši, ka lēmuma pieņēmējs uzspieda savu viedokli. Īsta praktiskās demokrātijas skola!

Svarīga atziņa: ir jāvērtē ideja, nevis cilvēki. Pasākumā “Mana balss manā pilsētā un novadā” priekšlikumus iesniedza klašu kolektīvi. Sapratām, ka daudz jāskaidro jauniešiem, cik būtiski ir balsot par piedāvāto ideju, nevis kā kritēriju izmantot simpātijas vai antipātijas pret konkrēto klasi.

Bija interesanti vērot, kā stundas gaitā paplašinājās jauniešu izpratne par jēdzienu “Dzimtene”. Stundas sākumā daudzi kritiski izteicās par valsti, kurā dzīvojam, pauda viedokli, ka jābrauc projām, jo šeit nav darba, nevar nopelnīt. Stundas noslēgumā jaunieši paši atzina, ka jēdziens “Dzimtene” ietver sevī daudz vairāk nekā tikai materiālo labklājību.

Jauniešu centrā izveidojām informatīvo sienu ar stāstiem par cilvēkiem, kuri palīdzēja atdzimt neatkarīgai Latvijai. Nākamajā solī mudinājām jauniešus domāt, kas ir viņu Latvijas cilvēks. Dalījāmies ar ideju un jauniešu viedokļiem *Facebook*.

Pēc nodarbības “Vietu stāsti” biju gandarīta, jo jaunieši darbojās, laiks pagāja ātri un saņemtā atgriezeniskā saite pozitīvi uzlādēja mani pašu.

Aktivitātē “PAR kādu Latviju tu esi” biju pārsteigta par bērnu daudzveidīgajām atbildēm – par drošu, stabilu, brīvu, īstu, neatkarīgu, tolerantu, godīgu, draudzīgu, zaļu, tīru un gudru Latviju.

Sapratām, ka projekta materiālus veiksmīgi var izmantot, lai bagātinātu 4. maija svētkus. Skolēniem bija iespēja skolas vestibilā spēlēt ar Latviju saistītas pašu gatavotas spēles. Tās izpelnījās milzīgu popularitāti.

Iepriecināja vecāku atsauksmes pēc patriotiskās audzināšanas

pasākuma kopā ar bērniem: prieks par saturīgi un interesanti pavadīto laiku kopā ar bērniem; pateicoties bērnu uzstājībai, pirmo reizi ģimenē svinējām Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas dienu; bērni brīžiem ir zinošāki par vecākiem.

Spēli “Ko tu zini par Latviju?” adaptējām un izveidojām savu variantu – “Ko tu zini par Latgali?” Tajā iekļāvām jautājumus par novada vēsturi, kultūru, latgaliešu valodu, personībām. Patika gan jauniešiem, gan pieaugušajiem – starpnovadu semināra dalībniekiem.

Izdevās patiešām lielisks pasākums. Jaunieši “palaida” ziņas *Facebook*, ielika video *You Tube*. Ir sajūta, ka tāpēc labās idejas dzīvos ilgāk, sasniegs vairāk cilvēku. Paldies maniem jauniešiem, ka par to iedomājās! Viņiem gan tas notiek pašsaprotami.

Nodarbība par iedvesmas vietām bija ne tikai ar pilsonisku un patriotisku jēgu. Jaunieši varēja cits citu labāk iepazīt, saprast, cik dažādi ir, lai gan ikdienu pavada kopā. Uzdevums bija uzminēt, kurš no vienaudžiem izvēlēties konkrēto iedvesmas vietu. Pārsteigumu bija daudz.

Kolēģiem skolā ļoti noderēja projekta materiāli. Pēc kārtējā semināra “stāvēja rindā”, lai tiktu pie tā, ko šoreiz būšu atvedusi.

Jauniešu līdzdalības ideju banka no projekta dalībnieku pieredzes

Pēc pašvaldību vēlēšanām jaunieši, kuri bijuši deputātu kandidāti, ar saviem vienaudžiem dalās pārdomās un secinājumos par priekšvēlēšanu kampaņas norisi, personīgajiem ieguvumiem, izaicinājumiem un grūtībām, startējot vēlēšanās.

Orientēšanās sacensības pilsētā. Katrā no kontrolpunktiem jāatbild uz jautājumiem par Latvijas valsti un cilvēkiem.

Sagaidot 4. maiju, pie skolas tiek veidota puķu dobe Latvijas kontūras formā. Puķu stādus skola gādā, sadarbojoties ar skolēnu ģimenēm.

Asfalta zīmējumi un vēlējumi "Labie vārdi Latvijai".

"Vietu stāsti" pa klašu grupām. Klases veido vietu stāstu fotoalbumus.

Skolas padomes vēlēšanas, izmantojot reālo vēlēšanu metodiku. Domes prezidenta amata kandidāti rīko savu priekšvēlēšanu kampaņu.

Baltā galdauta svētkos "cienasts" uz galda ir mīļas grāmatas un dzimtai svarīgas lietas; stāstām stāstus.

Diskusiju jautājumi, sagaidot Baltā galdauta svētkus: "Kas jādara, lai mēs katrs justos labi Latvijā? Kā tava ģimene iesaistās (varētu iesaistīties) tradīcijā Baltā galdauta svētki?"

Valsts svētkos katra klase tematiski noformē kūku, kurai ir noteikti izmēri. Visas kūkas kopā veido lielo skolas kūku, kuru visi kopā baudām pēc svinīgā pasākuma.

Skolēnu līdzpārvalde valsts svētku un atceres dienās skolas vestibulā visas dienas garumā organizē tematisku filmu skatīšanos, mūzikas klausīšanos u. tml.

Patriotiskā siena ar Latvijas kontūru. Kontūra tiek sagriezta. Katra klase saņem savu daļu un noformē to.

Spēle “100 soļi manā pilsētā”. Katra dalībnieku grupa saņem uzdevumus, kas saistīti ar noteiktiem objektiem pilsētā, izpilda tos un pie objekta kopā nofotografējas – pierādījumam.

Patriotiskās dzejas naktis: jaunieši lasa paši savu dzeju, kā arī katra grupa iepazīstina ar kāda Latvijas dzejnieka daiļradi.

Balsojums par to, kādu vidi veidot jauniešu centrā. Svarīgi, lai vismaz daļa ideju tiktu praktiski realizētas.

Nomināciju “Patriotiskākais skolēns” un “Patriotiskākais skolotājs” ieguvēju godināšana.

Kopā ar zemessargiem un jaunsargiem organizēta barikāžu laika simulācija. Ar radio paziņojumiem, tēju, uguns kuriem, armijas putras katlu un patriotiskām dziesmām.

Valsts svētkos organizējām izaicinājumu spēli. Katra klase sagatavo izaicinājuma uzdevumus. Citi klašu kolektīvi izlozē šos uzdevumus un ņemas pie to izpildes. Piemēram, uzdevums: klases kolektīvam doties pie skolā dežurējošā policista un kopā ar viņu nodziedāt patriotisku dziesmu.

“Dzeja mana novada cilvēkiem”. Skolēni apmeklē pagasta iestādes, tirdzniecības vietas, aptiekas un runā dzeju.

Fotoizstāde “Mana skaistākā vieta Latvijā”, kurā apskatāmi gan skolēnu, gan skolotāju sagatavoti attēli. Jaukākā daļa – stāsti ar pamatojumu par savu izvēli.

Uz tikšanos ar jauniešiem uzaicināta amatpersona, kas pilsētas domē atbild par valsts simtgades pasākumu koordinēšanu. Izveidojas interesanta saruna par jauniešu iesaistīšanās iespējām svētku organizēšanā un baudīšanā.

Atbalsta materiālus piederības, atbildības, valstiskās apziņas un citu vērtību stiprināšanai iespējams atrast šajās vietnēs: <http://www.delfi.lv/latvijai96/> (96 lietas, ar kurām lepojas latvieši; katrai pievienots apraksts); <http://kulturasraskanons.lv/lv/1/> (7 kategorijās izveidots Latvijas kultūras vērtību saraksts ar aprakstiem); <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/skolam/macibu-materiali/stasti-smiltis--26/>.

Ieskats programmas apguves semināros un praktikumos

Sējas pamatskola

Jelgavas 4. sākumskola

Liepājas 7. vidusskola

Liepājas vakara (maiņu) vidusskola

Baltinavas vidusskola

Olaines 2. vidusskola

Jaunogres vidusskola

Mežvidu pamatskola

Rubas speciālā internātpamatskola

Pļaviņu novada ģimnāzija

Liepājas Raiņa 6. vidusskola

Par Izglītības attīstības centru (IAC)

IAC darba saturiskie virzieni: globālā/attīstības izglītība, pilsoniskā izglītība un sabiedrības integrācija, starpkultūru un bilingvālā izglītība, kritiskā domāšana, saskarsme un psiholoģija.

Mērķgrupas: pedagogi, skolu administrācija, vecāki, pašvaldības, jauniešu organizācijas, NVO, cilvēki, kuri nesēn ieradusies uz dzīvi Latvijā, kā arī citi interesenti.

Darba formas:

- profesionālās pilnveides programmu izstrāde un ieviešana iestādēm un organizācijām;
- mācību programmas, projekti, atbalsta pasākumi dažādām grupām;
- ekspertu konsultācijas un semināri;
- darba grupu un konferenču organizēšana un vadīšana;
- mācību līdzekļu veidošana.

IAC resursu centrā pieejams bagātīgs profesionālās literatūras klāsts izglītības jomā.

Kontaktinformācija

Izglītības attīstības centrs

Dzirnavu iela 34a – 8, Rīga, LV 1010, Latvija

Tālrunis: 67503730; e-pasts: iac@latnet.lv

www.iac.edu.lv